

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)
Luontomuseo/Kirkkopuistonkatu 9,
74100 Iisalmi
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
puh. 0407212618
Y-tunnus 0758532-0

Vieremän kunta
Myllyjärventie 1, 74200 Vieremä
s-posti: viereman.kunta@vierema.fi

Viite: Murtomäen osayleiskaavan kaavaehdotus,
www.vierema.fi> Palvelut> Tekniset palvelut> Kaavoitus> Vireillä olevat

Lausunto Murtomäen osayleiskaavaehdotuksesta

Haluamme yhdistyksenä kiinnittää huomiota seuraaviin vakaviin puutteisiin mitä asian etenemisessä on tullut esiin:

HAITTA VIRKISTYSKÄYTTÖALUEELLE

Maakuntakaavalla on vahvistettu perinteinen - jokamiehenoikeuteen perustuva - nautintaoikeus Nissilän ja Talaskankaan väliseen virkistyskäyttöalueeseen, jonka johdosta muistutamme haitasta VIRKISTYSKÄYTTÖALUEELLE joka kohdistuu mm. Murtomäen luonnonvarasuunnitelukohteille valtionmailla, Joutenjoelle ja kuntarajan Petäjäjärvelle. Tuulimaakuntakaava jätti huomioimatta vieremäläisten luontomatkailutarpeet, suosien yksinomaan Metsähallituksen Laatumaa.

Konsultin laatimista valtakunnallisten maankäyttötavoitteiden (eli VAT) yhteenvedosta ja lupaedellytysten arvioinnista puuttuvat VAT Vuoksen tavoitteet. Tuulivoimalateollisuus ei sovellu alueelle, eikä sitä voida sovittaa Murtomäen paikalle kaavoittamalla. On vastoin kaavan osallistumisen arvioinnin tavoitteita, ettei haittoja virkistykselle ole otettu vakavasti.

Maakuntakaavan luontomatkailualue on edelleen voimassa, mutta kunnan pitää todeta maakuntakaavan tuulivoimalavaraus v a n h e n t u n e e k s i. Voimalat sijoittuvat väärin Murtomäki-Joutenjoki-Petäjäjärvi -alueelle joka tulisi jättää rakentamatta. Alueiden käytön yhtenäistämistä on se, että Murtomäki säilytetään ilman voimaloita.

Tämän lisäksi Murtomäki, Joutenjoki, Petäjäjärvi ja Talaskankaan pikkulammit ovat maakuntakaavassa merkinnällä virkistys- ja luontomatkailu. Miksi tätä ei ole arvioitu mitenkään?

Kun kunta haluaa huolehtia toisenlaisesta vetovoimasta, luontomatkailusta ja nykyisen rakennuskannan turvaamisesta, kunnan pitää tarttua ensisijaisesti Talaskankaan alueen (suojelualueetta laajemmassa mielessä) ja sitä Nissilään yhdistävän J o u t e n j o k i k ä y t ä v ä n kehittämiseen. Talaskankaasta johtuvia ulkoilureittitarpeita ei ole määritelty vielä tarpeeksi. Tuulivoimaloita ei saa sijoittaa näin lähelle kun Talaskankaan virkistyskäytön kehittäminen on kesken. VAT Vuoksen tarkoittama eheyttämistarve tarkoittaa nimenomaan maakuntakaavan "LM" eli "virkistys- ja matkailuvyöhykkeiden" turvaamista maakuntakaavaa tarkemmassa kaavoituksessa. Näin ELY-keskus ei ole kaavaohjauksessa, eikä kunta kaavoittajana huolehtinut.

Maakuntakaava määrittelee "Virkistys- ja matkailuvyöhykkeen" seuraavasti: "Merkinnällä osoitetaan virkistykseen ja luontomatkailuun soveltuvia ja ko. käyttöön vakiintuneita vähintään seudullisesti merkittäviä alueita."

Näemme Rotimon ympäristön äärimmäisen potentiaalisena kehittämiskohteena. Maisemat ovat hyvin lappi- ja kainuulaisia Savon keskellä. Riista ja puhtaat latvavedet ovat Ylä-Savon tärkeintä aluetta luontomatkailuun. Juuri tällainen investointi hyödyntäisi kuntaa ja kuntalaisina palveluina ja verotuloina.

Metsästys olisi todella merkittävä potentiaali ja se on mahdollista vain jos tuulivoimat jätetään rakentamatta. Haitankärsijöiden määrä lasketaan kymmenissä. Jos kunta huolehtii ihmisten terveellisesti elinympäristöstä, onko kunnalla muuta keinoa kuin jättää tuulivoimalakaavan kaavoittaminen kesken? Vaadimme tarkkoja perusteluja tämän muistutuksen vaatimuksiin ja kysymyksiin.

LUONNONSUOJELULAKI

Suunnittelualueella on todettu esiintyvän useita LSL 49§:ssä mainittuja lajeja. Jotta tiedettäisiin millaisia vaikutuksia hankkeella on näihin lajeihin, tulee niiden esiintyminen selvittää sellaisella tarkkuudella, että on mahdollista arvioida vaikutukset lajien yksittäisiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Mikäli yksittäisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sijaintia ei tiedetä, ei voida arvioida hankkeen vaikutuksiakaan.

Mielestämme kunta rikkoo MRL:ia ja LSL:ia (kuntaa kaavoittajana velvoittaa myös LSL; laki ympäristönsuojelun järjestämisestä) mikäli hanke toteutuu.

SUSI

Yhdistys toteaa, että RKTL:n (nykyinen Luke) hankkeen YVA-selostuksesta antaman lausunnon mukaan Piiparinmäen-Lammaslamminkankaan hankealueelle sijoittuu tutkimusten mukaan Ylä-Savon susikannan yksi keskeisimmistä elin- ja lisääntymisalueista. Lausunnossa on edelleen todettu, että 2005-2012 seurannassa olleilla susilaumoilla on ollut useita synnytys- ja siirtopesiä suunniteltujen voimaloiden välittömässä läheisyydessä, erityisesti alueen pohjoisessa (Piiparinmäen tuulipuistoalue) ja eteläisessä (Murtomäen tuulipuistoaluealue). Lisäksi alueella on ollut useita pannoittamattomia laumoja, joista ei ole mitään tarkempia tietoja.

Lausunnossa on edelleen todettu, että seutu on sopivaa susille, sillä siellä on laajat hiljaiset alueet eläinten käytettävissä, eikä ihmistoimintoja ole lähellä.

Merkittävät luontoarvot on otettava huomioon päätöstä tehtäessä, muutoin päätöksestä tulee lainvastainen.

Luonnonvarakeskuksen arvio (16.4.2015) ko. tuulivoimahankkeen vaikutuksista alueen susien elinympäristön käytölle, ei ole yksiselitteisesti tulkittavissa. Olennaista siinä on kuitenkin se, että ”susi pyrkii valitsemaan asuinalueekseen alueita, joissa ihmisen toiminnan vaikutus ympäristöönsä on vähäinen (esimerkiksi alueita, joissa on harva tieverkosto). Tällaisten alueiden välttäminen korostuu erityisesti pesimäaikaan.” Ja edelleen: ”susireviirin keskimääräinen koko on noin 1000 km². Nuoret sudet vaeltavat tyypillisesti useita satoja kilometrejä ennen oman reviirin perustamista. Tuulivoiman rakentamisen vaikutuksia arvioidessa yksittäisen tuulipuiston vaikutusten arvioinnin sijasta tulisikin arvioida suuremmalta alueelta kaikkien tuulipuistojen vaikutusta ja aluevarausta suhteessa sudelle soveltuviin elinalueisiin.”

Johtopäätöksensä tästä arviosta on, että mikäli tuulivoima-alue toteutuu suunnitellussa laajuudessa, se tulee lisäämään sudelle haitallista tienrakentamista ja liikennettä ja hävittämään alueen erämaisyyttä, joka olisi suden lisääntymisalueen kannalta tärkeä piirre. Alue ei enää olisi ominaisuuksiensa vuoksi sudelle sopiva lisääntymisalueeksi. **Tämä on hyvin merkittävä haitallinen vaikutus.**

Hankkeessa ei ole selvitetty sitä mitä tapahtuu alueen susille, mikäli tuulivoimapuisto rakennetaan. Tämä olisi syytä tehdä. Nyt jo susista koetaan olevan haittaa ihmiselle ja rakentamisen jälkeen häviää ja tulevaisuudessa on odotettavissa entistä useammin yhteenottoja ihmisen ja suden välillä.

Suden ja muiden suurpetojen tiedot olisivat olleet käytettävissä, mistä seikasta silloinen RKTL vuonna 2014 on huomauttanut YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossa. Samassa lausunnossa todetaan, että suurpetotutkimusta on tehty hankealueella ja sen ympäristössä viimeiset 20 vuotta. Tietoja ei ole käytetty laadittaessa Pohjois-Savon maakuntakaavaa (2013) eikä myöskään tämän hankkeen YVA-vaiheessa.

AHMA

Ahman esiintymistä suunnittelualueella ei ole riittävästi selvitetty. Tämä tulisi tehdä. Luontodirektiivin liite II:n mukaan Suomella on velvoite perustaa uusia suojelun alueita ahmalle.

Suurpetojen ja metsäpeuran esiintymistä tulee käsitellä yhdessä ja erikseen; tästä asiasta on huomauttanut RKTL samassa lausunnossaan vuonna 2014.

METSÄPEURA

Selvityksessä todetaan: ”Tarkasteltaessa myös 4000 m vyöhykettä kaava-alueen ympärillä on hankkeen suorat vaikutukset pieniä (esim. avosuot sekä kuivat ja karukkokankaat Piiparinmäen hankealueella ero on 0-0.1 % ja Murtomäen alueella 0 %). 4000 m vyöhykkeelle Piiparinmäen alueella jää vasonta-alueita, mutta Murtomäen alueella ei...Murtomäen tuulivoimahanke sijaitsee metsäpeurojen nykyisien esiintymisalueiden ulkopuolella eikä hankealuetta ympäröivällä neljän kilometrin vyöhykkeellä ole tiedossa olevia vasonta-alueita. Toteutuessaan hanke, suorien vaikutuksien osalta aiheuttaisi potentiaalisten laidunalueiden vähenemistä ja maisemarakenteen fragmentoitumista vähäisessä määrin.” (Metsäpeura ja tuulivoimahankkeet 24.5.2015 Lotta Jaakkola).

Metsäpeura on erittäin harvinainen maailmanlaajuisesti. Suomen valtio on vastuussa sen suojelusta mutta myös paikalliset ratkaisut vaikuttavat peuran tulevaisuuteen. Pidämme metsäpeuraselvitystä puutteellisena, sillä alueella on nähty useita vantoja metsäpeuroja ja Iso-Pajusuolla vaadin ja vasa. On siis todennäköistä että alue on metsäpeuran vasonta-alueita. Suositamme, että metsäpeuraselvitystä tarkennettaisiin maastolaskennoin Murtomäen osalta.

Hankkeen metsäpeuraselvityksessä on metsäpeuran esiintyminen Pohjois-Savossa esitetty mallinnuskartoilla. Varsinaisia havaintoja ei ole esitetty, jolloin on mahdotonta arvioida metsäpeuran todellista esiintymistä alueella. Avoimeksi jääviä kysymyksiä ovat esim.:

- kuinka runsas metsäpeura on Pohjois-Savon puolella,
- minkälaisia havaintoja metsäpeurasta on Pohjois-Savon puolelta (yksittäinen/lauma, vasominen, vuodenaika),
- missä Pohjois-Savon puolella metsäpeura esiintyy,
- esiintyykö metsäpeura hankealueella, ja jos esiintyy, niin missä siellä,
- miten metsäpeuran esiintyminen alueella on huomioitu kaavassa.

LIITO-ORAVA

Liito-oravainventoinnissa kartalle on merkitty potentiaalinen esiintymisalue. Lajin käyttämiä liikkumisyhteyksiä ja niiden säilymistä mahdollisten muutosten tapahtuessa ei ole tarkasteltu. Tämä pitäisi ehdottomasti tehdä jotta saataisiin oikea kuva miten hanke vaikuttaa lajiin.

VIITASAMMAKKO

Viitasammakko esiintyy soistuneissa painanteissa ja ojissa, joita myös hankealueelta löytyy. Lajista tulee tehdä inventointi, josta käy ilmi se, mitkä alueet on tutkittu ja mitkä niistä on todettu lajille soveltuviksi. Tällöin on mahdollista arvioida sitä, onko kaikissa lajille soveltuvissa kohteissa käyty. Nyt näyttää siltä, että osa lajille mahdollisesti soveltuvista biotoopeista on jäänyt selvittämättä. Mielestämme viitasammakkokartoitus on tehtävä kunnolla.

LEPAKOT

Useita lepakkolajeja esiintyy hankealueella. Kun esiintyminen on todettu, on otettava kantaa siihen, missä lajin päiväpiilot sijaitsevat. Vähintäänkin on suoritettava jonkinlainen päiväpiilojen etsintä ja arvioitava sitä, mitkä ovat lajeille soveltuvien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrät alueella.

Selvityksessä tällaista etsintää ja arviointia ei ole tehty. Näin ei ole mahdollista arvioida sitä, onko alueella LSL 49 §:n mukaisia lepakkolajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

EUROBATS-sopimuksen velvoitteiden mukaan myös lepakoiden saalistusreitit on huomioitava suunnittelussa. Nämä on siis myös huomioitava luontoselvityksessä. Yhdistyksen mielestä lepakkokartoitusta on tarkennettava.

PESIMÄLINNUSTO

Kaavaehdotuksessa on puutteellisesti arvioitu, millaisia mahdollisia vaikutuksia tuulivoimaloiden rakentamisella voi olla hankealueen pesimälinnustoon. Tähän arvioon on otettava huomioon, että tulevaisuudessa alueella liikkuu selvästi enemmän ihmisiä kuin aiemmin avointen uusien teiden ansiosta. Arvio tulee tehdä vähintäänkin uhanalaisten lintulajien sekä päiväpetolintujen osalta. Vaikutuksissa on arvioitava kunkin lajin kohdalla erikseen kunkin vaikutustyyppin voimakkuus, laajuus ja ajallinen kesto.

Suurten petolintujen mallinnus on välttämätön, jotta poikkeuslupatarve voidaan ratkaista, ja ilmeisiin haittoihin voidaan puuttua.

Ensimmäisistä lausunnoista alkaen suurpetolintujen pesät ja varapesät on mainittu alueen keskeisenä luontoarvona. Maankäyttö- ja rakennuslain nojalla pitää noudattaa luonnonsuojelulakia, ja siksi voimaloiden sijoittelu on epäonnistunut.

NATURA-SELITYS

Hankealue sijaitsee useiden Natura 2000 -alueiden läheisyydessä. Arviot näiden osalta ovat huonosti tehty. Näistä jokaisen kohdalla tulee kyetä arvioimaan hankkeen vaikutukset suojelualueen suojelun perusteena olevien lajien ja luontotyyppien osalta. Tämä on siis tehtävä eritellysti kunkin lajin ja luontotyyppin suhteen, ja vielä eritellysti kunkin vaikutustyyppin voimakkuuden, laajuuden sekä ajallisen keston suhteen. Ei voida todeta ykskantaan, että vaikutus on vähäinen, vaan on pystyttävä myös perustelemaan, kuinka tähän päätelmään on päädytty. Tämä koskee kaikkia kohtia, joissa on käytetty vastaavaa ilmaisua.

On todennäköistä, että vaikutus esim. Talaskankaan kehittämiseen tulee hiipumaan tuulipuiston rakentamisen jälkeen. Talaskankaasta olisi mahdollista saada pitkäjänteisen suunnittelun kautta kansallispuistotasoinen retkeilykohde joka olisi profiloitunut soihin.

MUUT PUUTTEET

Hankkeen vaikutuksia Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun aes-kohteiden verkostoon ei ole arvioitu lainkaan.

Pohjois-Savon tuulimaakuntakaavaa valmisteltiin vuonna 2013, siinä ei ole mainintaa sudesta tai lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen huomioimisesta. Näin ollen kaava perustuu puutteelliselle valmistelulle.

Suunnittelualueen yhteisvaikutuksia hankealueen ja sen ympäristön muiden hankkeiden kanssa on selvitetty puutteellisesti. Tämä olisi ehdottomasta pitänyt tehdä!

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry:n puolesta

Iisalmessa 31.8.2016

Jarmo Yliluoma, puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen, rahastonhoitaja